

existentes, membra Ecclesie dici possunt? Sed de hoc commodius agemus in Tractatu de Incarnatione disp. 14. ubi de Christo ad Ecclesie capite differemus, & utrum sit actu caput hominum in statu peccati vel infidelitatis existentium, art. 8. resolvemus. Unde ad hunc locum Lectorem remittimus.

DISPUTATIO IV.

De Summo Pontifice.

Abfoluta disputatione de Ecclesia, agendum est de Romano Pontifice, qui est caput ipsius visibile, & demonstrandum primo, esse veram ac vivam fidei regulam, subinde in proponendis & definiendis rebus fidei errare non posse. Alias postea qua de illo agitari solent quaestiones, ea qua poterimus brevitate & perspicuitate resolvemus.

ARTICULUS PRIMUS.

Vtrum in Ecclesia Dei sit regula viva & loquens, qua res fidei cum infallibili auctoritate proponat, eoque sit Romanus Pontifex, & legitimus Petri successor?

Hæretici nostri temporis existimant, Scripturam Sacram, non esse regulam, qua res fidei cum infallibili auctoritate credendas proponat, sed unumquemque inter Spiritus Sancti ductu ac lumine, ex Scripturis cognoscere, qua ad ipsius salutem necessaria sunt. Brentius tamen apud Bellaminum lib. 3. de verbo Dei cap. 3. hoc discrimen inter Principem secularem & privatam personam constituit, quod Princeps habeat publicam potestatem iudicandi de rebus ad fidem & religionem pertinentibus, privata vero personæ interno Spiritus Sancti lumine, ea dumtaxat ex Scripturis noscere possint, qua ad suam spectant salutem. Idem sentiunt Angli hæretici, qui similiter contendunt, Reges temporales esse supremos iudices controversiarum fidei, & apud illos supremam potestatem non solum temporalem, sed etiam spirituales referre. Catholici vero omnes unanimiter docent, præter Scripturas Canonicas, & traditiones, dari regulam vivam, qua sit infallibilis auctoritatis in proponendis definiendisq; rebus fidei, quam omnes sequi tenentur: talisque regulam dicunt esse Summum Pontificem ex cathedra loquentem. Unde fit

§. I.

Hæreticorum error refellitur.

Deo primo: omnino debere admitti in Ecclesia Christiana, aliquam alicui regulam vivam, qua humano & sensibili modo possit infallibiliter proponere res fidei, & controversias definire, seu iudicem alicui certum atque visibilem, qui infallibilis & irrefragabili auctoritate lites circa fidem exortas dirimat.

Probatur primo: In omni Republica bene ordinata, præter leges scriptas, est aliquis animatus Iudex, cujus munus sit leges interpretari, & juxta legum interpretationem sententiam ferre. Unde Deuteronom. 17. divina lege statuitur, ut quodcumque ambiguum & difficile acciderit, deferatur ad Sacerdotes Levitici generis, ab his que exquiratur sententia, & qui parere voluerit, decreto Iudicis moriatur, & 2. Paralipom. 10. Iosaphat Rex Juda: constituit in Jerusalem Sacerdotes, ut iudicarent causas terras, distinctas a Iudicibus causarum civilium. Ergo a fortiori in Ecclesia Christiana, aliqua fidei regula viva & loquens admitti debet, seu aliquis animatus Iudex, qui auctoritatem habeat dirimendi controversias, qua de rebus fidei oriri solent.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Sicut pessime gubernaretur Republica, qua leges quidem bonas haberet, sed nullos Iudices qui eas dicerent litigantibus, præter ipsam libram legis, ad quem omnes mitterentur, ut ex eo differret sententia eorum sui haberet sic enim nunquam lites terminarentur, sed illi tamdiu disputarent, donec alter de victum fateretur, quod viv usquam fieret: Ita plane Ecclesia & Respublica Christiana, male omnino erit ordinata a Christo, si præter librum legis, qui est Scriptura, de Iudice aliquo animato, qui auctoritatem habeat dirimendi controversias & lites circa fidem exortas, illi non providit; absurdum enim est in rebus tanti momenti agnoscere solum Iudicem solum & mutum, cuius sententia utraque pars uti possit, eamque ad suum finem trahere & corrumpere, ut de Scriptura constat ipsorum hæreticorum exemplo, illi enim eadem Scripturæ verba in contrarios sensus explicant, ut Ariani & Nestoriani, verba hæc, Ego & Pater unum sumus, explicant secundum unitatem affectus & voluntatis; reli-

qui, etiam hæretici, secundum unitatem naturæ. Sabelian hæc verba, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, intelligunt secundum diversa munia & officia, qua Deus ad extra operatur; reliqui, etiam hæretici, secundum realem Divinam Personarum distinctionem. Anabaptiste verba illa, Baptizantes etc. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, interpretantur solum de adultis, exclusis parvulis, quos Baptismi capaces esse negant, reliqui etiam de parvulis ea intelligunt. Zuingliani & Calviniste verba; hoc est corpus meum, intelligi volunt figurate & tropice, reliqui litteraliter & substantive. Unde Vincentius Lyrensis in aureo illo opusculo adversus hæreses & prophanas vocum novitates. Hic forsitan (inquit) requiritur aliquis, cum sit perfectus Scripturam Canon, ubique ad omnia factis superque sufficit, quid opus est ut ei Ecclesiastica intelligentia jungatur auctoritas? Quia videlicet Scripturam Sacram pro ipsa sua altitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt, sed ipsiusdem eloquia aliter hæque aliter, alius atque alius interpretatur, ut patet quos homines sunt, eos illius sententia ejus esse videtur.

Adde quod Scriptura non continet omnia que debent fidei divina credi: v. g. quod hæretici non sicut re-baptizandi. Credo (inquit Augustinus lib. 2. de Baptismo contra Donatistas, cap. 7.) consuetudinem (non re-baptizandi hæreticos) ex Apostolica auctoritate venire: sicut multa non inveniuntur in literis eorum; (Apostolorum scilicet) neque in Conciliis posteriorum; & tamen quia custodiuntur per universam Ecclesiam, non nisi ab ipsi traditis & commendata traduntur. Ergo Scriptura que hoc & alia hujusmodi non continet, non potest sola de illis iudicare. Præterquam quod Scriptura ipsa egerit iudicium & loquente, quo nobis constat infallibiliter vivam esse divinam, & tot libros esse vere Canonicos, & paros, atque integros; id enim nobis non certo constat & infallibiliter, nisi Ecclesie auctoritate, juxta illud Augustini libro contra Epistolam fundamenti cap. 5. Evangelium non crederem, nisi me Ecclesia Catholica commoveret auctoritas.

Dico secundo, spiritum privatum, discernentem veram & Scripturam a non vera, & verum sensum a falso, non esse fidei regulam, & iudicem controversiarum, qua de rebus fidei oriri solent.

Probatur breviter: Regula debet esse nota & infallibilis: Sed spiritus ille privatus neutrum habet ex his duabus conditionibus: non primam, quia ad summum innoscit tantum illi qui talem spiritum habet: neque secundam, cum enim omnes hæretici hujus temporis variarum sectarum, professantur se spiritum illum habere & sequi, atque inter se contraria doceant, & in fide differant, manifestum est aliquos falli, & spiritum veritatis non assistere unicuique infallibiliter. Adde quod spiritus ille privatus est seminarium omnium hæresum, quibus aperit viam, suos enim errores quisque hoc Spiritu præterit. Præterquam quod hic modus est alienus a consuetudine ordinarum, quo Deus utitur cum suis creaturis intellectualibus, quas non immediate & per seipsum, sed per alias instruitur solet, ut constat ex Scriptura in qua leguntur homines mitti ad homines, de rebus fidei instruendos, ut Cornelius ad Petrum, Paulus ad Ananiam, Eunuchus ad Philipum: quem ordinem Deus servat etiam cum Angelis, quorum inferiores instruit & illuminat per superiores, ut in Tractatu de Angelis ostensum est, disput. 15. art. 1.

Dico tertio nullus Princeps politicus & secularis, potest esse Iudex controversiarum fidei.

Probatur primo: Potestas iudicandi de rebus fidei est supernaturalis, utpote per se ordinata ad finem supernaturalem, qui est salus æterna hominum: Sed potestas Principum secularium, naturalis & civilis est, cum ad bonum politicum conservandum ordinatur: Ergo nullius politici Principis potestas potest se extendere ad iudicanda & definienda ea que solum supernaturalem concernunt. Unde Basilii Imperator in 8. Synodo actione 10. sic loquitur: De vobis autem Laici, tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conveniamini, quid amplius dicam non habeo, quam quia nullo modo vobis liceat de Ecclesiasticis causis sermone movere: hæc enim investigare & quærare, Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdotum est, qui regimini officium sortiti sunt, qui sacrificandi, qui ligandi & solvendi potestatem habent, qui Ecclesiasticis & castis adscriptis sunt claves: non nostrum qui pacis debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solvi egemus. Et Theodosius in Epistola ad Synodum Ephesinam: Illicium est (inquit) eum qui non sit ex ordine Sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis immiseri tractatibus. Item Constantinus Magnus apud Rufinum lib. 10. historia cap. 10. sic ait Episcopis, qui ad Nicænam Synodum conveniant: Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos a vobis recte iudicamur etc. Et ideo hic constitit, illa que ad fidem Dei pertinent, ubique illa animorum contentione distinguunt. Et quamvis Conci-

versus confirmat fratres tuos. In eo plane Petri imperis vicem, cuius tenetis & sedem, si vestra admonitione coram in fide stultitiam confirmatis, si vestra auctoritate concessit fidei corrumperet. Demum Cyprianus Epistol. 55. asserit, quod non aliunde hæreses vobis sunt aut nata schismata quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos & ad tempus Iudex vobis Christi cogitatur.

Propter hæc & alia plurima id genus, merito Schola Parisiensis, in errorum Malefoni refutatione, qua habetur in fine libri quarti sententiarum, ita pronuntiat conclusionem primam: Ad sanctam sedem Apostolicam pertinet auctoritate iudiciali suprema, circa ea que sunt fidei, iudicialiter definire, ex eo quod fides nunquam ex vi promissionis Christi Petro facta potest deesse. Item refertur in Summa Conciliorum, in vita & gestis Sixti IV. quod damnatus fuit Petrus Oxoniensis, Clericus secularis, & Doctor Parisiensis, in congregatione Doctorum quinquaginta duo, Compluti habita, & Alphonsum Carillum, Archiepiscopum Toletanum, anno 1479. eo quod inter cetera assereret, Urbis Romanæ Ecclesiam in fide errare posse, id est, Sedem Apostolicam. Fuitque illa condemnatio per specialem Extravagantem confirmata a Sixto IV. Et Doctor ille sententiam suam retractare coactus, combustis publice ejus libris, & cathedra in qua docerat: ut referunt post Mirandum, in Summa Conciliorum, loco supra citato, Bannez 2. 2. quest. 1. art. 10. disp. de Ecclesia, & Andreas Duvalius, Doctor Sorbonicus, in Tractatu de suprema Summi Pontificis potestate q. 6. pag. 772.

§. II.

Soluntur Hæreticorum objectiones.

Obijciunt in primis Hæretici contra primam conclusionem: in lege Naturali & Mosaicæ, nulla fuit regula viva, qua fidei controversias dirimeret: Ergo nec illa debet admitti in lege Evangelicæ.

Respondeo negando Antecedens, fuit enim in lege etiam Naturali & Mosaicæ talis aliqua regula, nempe iudicium & sententia Majorum & Sacerdotum circa divinas traditiones scriptas, vel non scriptas, nisi dubitatio occurreret, juxta illud Deuteronom. 17. Si dissidit & ambiguum apud te iudicium esse perpexerit, etc. Venit ad Sacerdotem Levitici generis, & ad Iudicem, etc. qui indicant tibi iudicium veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui præsumt loco quem elegerit Dominus, & docuerit te juxta legem ejus: sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, nec ad sinistram.

Neque obsunt verba illa, & docuerit te juxta legem ejus: Non enim sensus eorum est, quod præterquam esset Sacerdotibus, quando quisque privatus iudicasset esse juxta legem locutos, sic enim esset vanum id tribunal, cuius singuli essent supremi iudices, & Deus eos constituit iudices suorum iudicium: sed Deus est absolutus, quod Sacerdotes tales forent locuturi juxta legem. Vel illud, juxta legem, non refertur ad docuerit, sed a facies, ut indicat clare textus Hebraicus, qui ad verbum sic habet: Secundum legem quam docerunt te, & secundum iudicium, quod dicitur tibi facies. Et versio Septuaginta. Et custodias verba facies secundum omnia que præcæta fuerint tibi. Secundum legem, & secundum iudicium, quod dixerint tibi facies.

Obijciunt secundo: Ad credendum sufficit revelatio divina sufficienter proposita per argumenta credibilitatis: Ergo non est opus alta regula.

Respondeo, revelationem divinam sufficere quidem ad ea credenda que per eam distincte & expresse proponuntur, sed non ad credenda ea que consue tantum probationis & controversia de vero sensu revelationis, cuius sufficientia ad credendum distincte, completur per regulam vivam, ea que credenda sunt clare & distincte proponentem.

Obijciunt tertio: Vel hæc regula animata in definiendis rebus fidei, non eget aliis regulis fidei, & sic reliquæ erant superflue; vel eget, & tunc ipsa non erit regula, sed potius regulata, cum neque sine regula dirigere?

Confirmatur: Vel talis regula esset divina, vel humana? Non divina, quia præter Scripturam Sacram, nulla datur. Nec humana, quia omnis regula humana est fallibilis, cum omnis homo sit mendax.

Confirmatur amplius. Ex Scriptura probatur hæc regula, & rursus ex testimonio hujus regule, probatur Scripturam esse Canonicam & Authenticam: Ergo constituitur virtuosus circulus, & idem probatur per idem.

Ad objectionem respondeo, regulam animatam in definiendis rebus fidei indigere regulis traditis & scriptis, cum ipsa non sit regula per essentiam, ut est Deus seu prima veritas revelans; neque credenda definire possit per novas & immæ.

Concilio interfuerit, non tamen ut suffragium ferret, vel causam propria sententia definiret, sed legem ullam in consilio Patribus statueret, sed ut Eusebius apud Baronium ait: Ut paci studeret, & fœderi veritati, fœderet concordiam, tumultus comprimeret, a veritate dissidentes reverteret. Unde Ambrosius Epistol. 22. ad Valentinianum Imperatorem: Si confendum de fide (inquit) Sacerdotum deesse esse ista collato: sicut saltem est sub Constantino Augusta memoria Principis, qui nullas leges ante præmisit, sed liberum dedit iudicium sacerdotibus. Demum Athanasius in Epistola ad solitariam vitam agentes, prope finem, loquens de Constantino Imperatore, qui de rebus fidei & Ecclesiasticis iudicare præsumperat, sic ait: Quis videtur eum in decorem Principem se facere Episcopum, & præfere iudicium Ecclesiasticum, non merito dicitur eum illam ipsam abominatorem desolationis esse, qua a Daniele prædicta est? Refert quoque ibidem Hofium Cordubensem Episcopum, eundem Imperatorem disceptationibus Ecclesiasticis de fide rebus se immiscerentem, graviter admonuisse, his verbis: Tibi Deus imperium commisit, nobis que sua Ecclesie concessit; & quemadmodum qui cum imperium malignis oculis capie, contradicere ordinationi divina: Ita & tu cave, ne qua sunt Ecclesia ad te trahenti, criminis obnoxius fias. Plura his similia videri possunt apud Gregorium Nazianzenum Orat. 17. Chrysostomum homil. 15. in 2. ad Corinth. & Ambrosium lib. 5. Epistol. 35.

Probatur secundo conclusio ex perpetuo usu Ecclesie, que iudicium de fidei controversiis nunquam deulit ad Reges & Principes seculares aut quemcumque alium Magistratum Politicum, sed ad Romanum Pontificem Christi Vicarium, alioquin Prelatos tunc Ecclesiam regentes. Nam primo initio nascentis Ecclesie in controversia illa, an Mosaicæ ceremonie servandæ essent a Christianis, recens a gentilibus conversis, recursum est ad Apostolos, qui Concilio de hac re Ierosolymis coacto, questionem definiunt in hanc modum: Vnum est spiritus sanctus & nobis, etc. Secundo, controversia exorta de celebratione Pasche, a Victore Pontifice Romano post multa Concilia determinata fuit; & excommunicati primam ac deinde habitum pro hæreticis, & excommunicati appellati, qui ejus decreto parere recusarunt. Secundo tertio hæres Novationorum, negantium penitentiam lapsis post baptismum, damnata fuit a Cornelio Papa, cum Concilio Roma habito anno 255. Item eodem seculo controversia illa die in Africa & Oriente, tempore Cypriani agitata, an re-baptizandi essent qui ab hæreticis baptizati fuissent, decisa est a Stephano Pontifice Romano anno 258. & hæretici habitum suum omnes, qui contrarium pertinaciter sentiebant. Quarto seculo ad cognoscendam examinandamque Arii hæresim, non est recursum ad Principes seculares, sed ad Episcopos Ecclesie, qui 318. in Concilio Nicæno congregati, presidentibus Legatis nomine Sylvestri Romani Pontificis, illam damnarunt: Anno 325. seculo quinto hæresis Pelagiana ab Innocentio, Caestino, Zosimo, & Bonifacio damnata est, & Nestoriana ab eodem Caestino & Concilio Ephesino. Seculo sexto hæresis Eutychniana a Leone I. & Chalcedonensi Concilio. Seculo septimo Monothelitas a sexta Synodo generali suo Agathone Summo Pontifice damnati sunt. Seculo octavo, Iconomachi a Nicæno secundo, & sic de reliquis, usque ad hæresim Lutheranam & Calvinianam, præcedenti seculo damnatam a Tridentina Synodo.

Dico quarto, Romanum Pontificem, ex Cathedra loquentem, esse infallibilem regulam fidei, & iudicem controversiarum.

Hæc conclusio sequitur ex dictis in præcedentibus: Ut enim conclusio prima ostensum est, aliquis Iudex in Ecclesia necessarius est, qui auctoritatem habeat dirimendi controversias de rebus fidei: Sed talis Iudex non potest esse Scriptura, vel privatus uniuscuiusque spiritus, aut Princeps aliquis secularis, ut ibidem, & duabus sequentibus conclusionibus demonstravimus: Ergo debet esse Princeps aliquis Ecclesiasticus, qui a Deo immediate habeat auctoritatem declarandi verum sensum Scripturæ, nimirum Pontifex Romanus, legitimus Petri successor, & Christi Vicarius. Unde Innocentius III. cap. Quæst. 24. quest. 1. Quoties ratio fidei veniat, non nisi ad Petrum, id est sui nominis honorem & auctoritatem potissimo & ejus eisdem, sic habet: Majores Ecclesie causis præferunt circa articulos fidei contingentes, ad Petri solam referendam intelligi, qui novit pro eo Dominum exorasse ne desiceret fides ejus. Item Bernardus Epistol. 190. ad Innocentium Summum Pontificem, Operes (inquit) ad vestrum referri Apostolorum pericula quæque & scandala emergentia in regno dei, et præferunt que de fide contingunt: aliquam namque arbitror ibi potissimum referantur danti hæc, ubi non possit fides sentire dissolutionem hæc quippe hujus prærogativa solius, cui enim aliquando dicitur esse, Ego rogavi pro te, Petre, ut non desiceret fides tua? Ergo quod sequitur, a Petri successore exigitur. Et in aliquando con-

immediatas revelationes, ut Prophete & Apostoli, sed per infallibilem duntaxat interpretationem eorum, que hactenus Ecclesie facta sunt. Unde dicitur tantum suprema in proponendo: inter quam & reliquis hoc interest, quod reliqua continent obiectum credendum fide divina, solumque egent sufficienti applicatione: hec vero tantum proponit & definit quodam sit obiectum credendum: atque in hoc sensu habet assentientiam Spiritus Sancti, ne erret in proponendo unum pro alio.

14 Ad primam confirmationem dico, hujusmodi regulam esse divinam, non minus quam Scripturam, vel Traditionem, cum non minus immediatam auctoritatem habeat a Deo, a quo utraque aequaliter accipit in suo genere infallibilitatem: hec in proponendo, illa in testificando. Sicut tam lex scripta, quam animatus Judex ab eodem Principe constitutus, eandem habent in suo genere auctoritatem, illa in obligando, hic in sententia & iudicio ferendo.

Ad illud vero quod dicitur in secunda confirmatione de circulo vitioso, supra disp. 1. art. 2. §. 3. in fine respondendum est, potestque in ipso hereticos retorquet, qui in talem circulum revera incidunt, cum Scripturam, eisque sanctum verum non certo agnoscant, nisi ex spiritu privato, & spiritum privatum non aliunde probent, quam ex ipsa Scriptura, ipsomet spiritu privato intellecta in hunc sensum. Incidunt etiam in id quod Manichaeis exprobat Augustinus lib. 32. contra Faustum cap. 19. *Videtur* (inquit) *id vos agere, ut omni de media Scripturarum auctoritate advertere, & suis cuique animis auctor sit quod in quaque Scriptura probet, quid improbet, id est ut non auctoritate Scripturarum subjiciatur ad fidem, sed ut sui Scripturae ipse subjiciat: non ut id illi placeat aliunde, quia hoc in sublimi auctoritate scriptum legitur, sed illi velle scriptum videtur, quia hoc illi placuit. Quo se committit animis misera, infirma, carnalibus nebulis involuta, quo se committit?*

15 Contra tertiam conclusionem in qua diximus, nullum Principem secularem esse iudicem controversiarum fidei, obijciunt Angli heretici primo exemplum Moysi, Josue, Davidis, & aliorum quorundam Regum veteris Testamenti, qui in causis spiritualibus interdum Iudices egerunt: Opponunt etiam exempla, quorundam Principum Christianorum, qui Concilia convocaverunt, illisque praesertim, quibus ipsa Concilia ultimam sententiam & approbationem detulerunt, ut Carolo Magno Concilium Arelatense, cujus verba haec sunt c. ult. post decreta omnia: *Hic Dominus Imperatori praesentanda decreverimus, presentemque Clemens, ut si quid hic minus sit, ejus prudentia suscipietur. Si quid secus quom se ratio habeat, ejus iudicio committetur. Si quid rationabiliter tractatum est, ejus adjuvantia divina optulante cunctis confirmabitur.* Aliqui etiam Imperatores Christiani leges fasserunt circa fidem & res Ecclesiasticas, ut videtur in Codice lib. 1. Tit. 1. & aliorum sequentibus, & in Novellis Justiniani. Addunt, tempore legis naturalis, quo jus tantum naturale servabatur, Regiam & Sacerdotalem potestatem fuisse conjunctas, ut patet in Melchisedech, & in primogenitis ejus filijs Noe, qui erant simul Reges & Sacerdotes, ut docent Hieronymus Epistola 126. ad Evagrium, & Rupertus lib. 2. in Genesim, cap. 6. Ergo cum gratia non delectat naturam, sed perficit, potestas Sacerdotalis & Regia in lege Evangelica junctae sunt, Regesque Christiani supremam potestatem non solum temporalem, sed etiam spirituales habent, ideoque a SS. Patribus Dei Vicarii appellantur: Augustinus enim in libro questionum veteris & novi Testamenti cap. 91. de Rege sic ait: *Aduatur in terris quasi Vicarius Dei.* Et Eleutherius Papa in Epistola quadam ad Lucium Britanniae Regem, sic eum alloquitur: *vos in regno vestro vicarius Dei estis.* Tertullianus etiam in libro ad Scapulam: *Colimus ergo (inquit) & Imperatorem. Sic quomodo & nobis licet, & ipsi imperet, ut hominem a Deo secundum, & quidquid est a Deo consequuntur, solo Deo minorent? Hoc ipse voluit. Sic enim omnibus major est, dum solo vero Deo minor est.*

16 Haec sunt praecipua Anglorum hereticorum fundamenta, que facile dilui possunt. Ad exempla enim Moysi, Josue, & Davidis, dico Moysen fuisse Ducem & Sacerdotem, juxta illud Psalmi 68. *Moses & Aaron in Sacerdotibus eius:* Josue vero nunquam de causis spiritualibus iudicasse, Davidem autem tanquam Prophetam, illud interdum extraordinarie & ex speciali instinctu Spiritus Sancti facere potuisse, quod in regulam & exemplum communi trahi non debet. Unde Josaphat Rex optimus, & sapientissimus, utraque officia Regis & Sacerdotis manifeste distinguit: nam a. Paral. 19. sic Sacerdotes alloquitur: *Omni causam qua venerit ad vos fuerunt vestrarum, qui habitam in urbibus suis, inter cognitionem & cognitionem subiectumque questio est de lege, de mandato, de caeremoniis, de justificationibus, ostendite eis, ut non peccent in Domino. Amasias autem Sacerdos & Pontifex vester, in his que ad Deum pertinent praesidebit. Porro Zabadias filius Ismael, qui est dux in domo Juda, super ea operam erit, qua ad Regis officium*

peruenerit. Quibus verbis clarissime distinguit officium Regis, ab officio Pontificis & Sacerdotum: & istis solis tribuit iudicium de lege, de mandato, de caeremoniis, de justificationibus, & regimen eorum que ad Deum pertinent.

Ad exempla desumpta ex Principibus Christianis, respondeo Imperatores aliquos Christianos, hortatos quidem esse Pontifices ad convocanda Concilia, atque etiam suam auctoritatem interposuisse ad tollenda obstacula que eorum celebrationem impediabant, ea tamen auctoritate propria non convocasse aut celebrasse, & multo minus eorum definitiones approbasse, vel confirmasse. Si vero aliquid praesumpserint, ut de Justiniano affirmat Baronius, ad annum Christi 528. & 549. paucorum abusus non est sufficiens fundamentum affirmandi hanc potestatem fuisse concessam Principibus secularibus, quam optimi, scribit Ambrosius Epistola 32. ad Valentinianum juniorem, quique Principes & Imperatores non sibi competere professi sunt, ut de Basilio, Theodosio, Constantino Magno, supra vidimus. Idem de Valentiniano seniore ubi sic eum alloquitur: *Ecce tuus Deo favore vir maturioris aevi debet: Non est enim iudicare inter Episcopos: hancque veritatem non voce tantum, sed legibus etiam publicis ab illo sancitam fuisse, ibidem affirmat. Unde est illud celebre dictum Joannis Papae cap. 81. Imperator 96. dist. 81. *Imperator Catholicus est, filius est non praesul Ecclesiae: quod ad religionem competit, diserte etiam tenent, non docere.**

Quoad Patres Concilii Arelatensis, dicendum est eos petiisse tantum a Carolo Magno protectionem & executionem suorum decretorum, ut ex ultimis eorum verbis constat: reliqua vero modestis & urbanitatis causa dixisse Imperatori religiosissimo & sapientissimo, unde ex illis nullum sumi potest iudicium spiritualis potestatis in Imperatore, vel subjectionis Concilii ipsius sententiae, in dubiis fidei, ad rebus aliis spiritualibus.

Denique constitutiones Justiniani & aliorum Imperatorum circa fidem & res Ecclesiasticas, non sunt novationes, sed intimationes Canonum jam ab Ecclesia factorum, ut Iudices seculares, & alii ipsorum potestati subiecti, intelligerent quid circa illos tenendum ut a exequendum esset, scilicetque sua voluntas esse, ut a cunctis exacte servarentur. Debet enim in eo potestas regia & secularis iurare Ecclesiasticam & spiritualem, nullo Leo I. Epistola 81. Imperatorem Leonem admonuit, his verbis: *Debes instantius advertere, ut quam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed etiam maxime ad Ecclesiam praesidium esse collatum: ut nullus nefarius comprimendo, & quae bene sunt statuta defendas, & veram pacem iis que sunt turbata restituas.*

Ad id quod subditur de lege naturali, respondeo in eo statu potestatem Regiam & Sacerdotalem non fuisse junctas jure naturali, sed id ex libera hominum institutione factum esse: cum enim in lege naturali Deus non determinasset aliquos specialiter per quos vellet sacrificia sibi offerri & res sacras tractari, potestas Sacerdotalis erat mere humana, id est humanae institutionis, nec spiritualem aliquam jurisdictionem includebat, sicut in lege Moisaica & Evangelica: quare licet in statu naturali offerri & res sacras tractari, potestas Sacerdotalis ab invicem separate sunt, ut eleganter declarat Hugo Victorinus de sacramentis parte 2. his verbis: *Deus fuit vices, una terrena, & alia spiritalis: ut auctorem utraque in iustitia servaret, & utilitas proveniret, utrique distribuiti sunt qui utriusque bona servandum necessarium procurant. Unde Reges dixerunt Dei Vicarii in temporalibus, Pontifices vero in spiritualibus. Praeterquam quod liber questionum veteris & novi Testamenti, non est Augustini, & Epistola Eleutherii citata, spuria est recensio ab hereticis conficta, ut notat Sanderus lib. 5. de clave David cap. 6.*

Contra ultimam conclusionem obijciunt Heretici: Si praeter Scripturam habeamus in Ecclesia vivum oraculum, quo res fidei clare proponantur, & controversiae dirimantur, sequitur frustra fore Scripturam ad explicandas & dirimendas controversias fidei: immo & Papam cum Concilio fore supra Scripturam, cum de ea iudicet quoad litteram, vel quoad sensum.

Sed nego utramque sequelam; Sicut enim Iudices fore premi in foro civili non excludunt leges scriptas, sed eas supponunt & sequuntur: sic nec Summi Pontifices & Concilia, quamvis habeant supremam in dirimendis fidei controversiis auctoritatem, non excludunt regulam Scripturam & Traditionem Divinam, sed potius illi utuntur in dirimendis fidei controversiis; quia, ut supra dicebamus, non docent per novas & privatas revelationes, sed per explicationem & applicationem Scripturarum & divinarum Traditionum. Similiter sicut Iudex constitutus a Principe, non est supra leges Principis, licet habeat supremam potestatem sub illo iudicandi & tales leges explicandi; sic nec Summi Pontifices & Concilia supra Scri-

Scripturam esse dicendi sunt, quamvis eam explicandi, & de illius sensu iudicandi, supremam & infallibilem habeant auctoritatem & potestatem.

S. III.

Alia obijctio solvitur.

23 Obijciunt quidem Heretici contra eandem conclusionem: Regula fidei errare non potest: At Summus Pontifex in fide errare potest: Ergo regula fidei non est. Major patet: Minorem vero probant Heretici variis exemplis Romanorum Pontificum; qui in suis definitionibus errasse videntur. In primis enim Liberius, ut apud Bellarminum lib. 4. de Romano Pontifice capite 9. testantur Athanasius & Hieronymus, ex illius tradito pertectis, damnationi Divi Athanasii ab hereticis Ariani facta, fideique formulae, nomine consubstantialis carens subscripsit, quod certe fuit haereticum approbare: Felix etiam qui Liberio successit, Arianus fuit, ut testatur Hieronymus in Catalogo Scriptorum, in Aescio, his verbis: *In tantum autem sub Constantio Imperatore claruit, ut in Liberio locum, Felicem Ariantum, Episcopum confisureret.* Tertio Vigilus Epistolam scripsit ad Theodorum Augustinam, in qua Monothelitarum haerem confirmat, & anathema dicit iis qui consentiant duas in Christo naturas, ut refert Liberatus in Breviario capite 22. Quarto, Honorius I. in eandem Monothelitarum haerem incidit: nam in suis ad Sergium Constantinopolitanum Episcopis, unicum asseruit in Christo volentem, & aliter predicare vetuit. Unde in sexta Synodo actione 13. damnatus fuit tanquam Haereticus, eisque Epistola combusta, & in septima Synodo actione ultima totum Concilium dicit Anathema Honorio, Sergio, Cyro, & ceteris Monothelitis. Quinto, Stephanus VI. & Sergius III. irritaverunt, ut Platina narrat, omnia acta Formosi praedecessoris sui; contra vero Joannes IX. irritavit acta Stephani VI. & Sergii III. & approbavit acta Formosi: Ergo necessarium alter fallum dixit, & erravit. Sexto, vel erravit Nicolaus VI. vel Joannes XXII. quorum alter capite XXII. de verborum significationibus in sexto, definitivum Christum verbo & exemplo docuisse perfectam paupertatem, que consistit in abdicatione omnium rerum, nullo sibi domino relicto, neque in particulari, neque in communi: alter vero in Extrav. Ad Conditionem Canonum, & Cum inter nonnullos, & Quia quorundam, declarat, talem paupertatem esse impossibilem in rebus uli consumptibilibus, & haereticum esse asserere, Christum talem paupertatem verbo & exemplo docuisse. Denique idem Pontifex docuit animas non viaturas Deum ante resurrectionem, cuius postulat definitivum Benedictus XII. qui ei successit, & Concilium Florentinum in decreto Eugenii.

24 Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, & ad primam probationem de Liberio, dico quod quamvis graviter deliquerit, Ariantum haerem, & condemnationi Athanasii subscribendo; non tamen propterea dici potest, illum vero fuisse haereticum, aut haerem docuisse: quia invitus & coactus, & minus ac terroribus compulsus, tali haerem & condemnationi subscripsit: hoc autem non est haerem ex cathedra docere, sed ut privatam personam, ad evitandum exilium, in haerem extrinsecum solum signo consentire, ut etiam fecit Marcellinus, qui metu mortis idolis thus obtulit: ut sicut ipse D. Petrus, Christum ore non corde negando, confessionem fidei, non vero ipsam fidem amisit, ut docent SS. Patres, Tertullianus lib. de fuga in persecutione, Ambrosius in Psalm. 43. & Aurelius Prudentius in libro Catermerion, id est rerum diurnarum, hymno 1. ubi habet hos verus:

*Heretic negator denique
Ex ore prolapsus nefas:
Cum mens innumeret innocens
Acimisque servaret fidem.*

25 Ad secundam probationem de Felice, dico controversiam esse inter scriptores Historiae Ecclesiasticae, an Felix Romane Ecclesiae Diaconus, in Romanam sedem Liberii exulis loco, ab Ariani intrusus, legitimus Pontifex aliquando fuerit? Partem affirmantem plures tenent, illamque probant ex Theodoro 2. a. Historiae Ecclesiasticae cap. 17. ubi Felicem Liberii successorem vocat, ipsamque Nicenam fidem propugnasse asserit: *Successum est* (inquit) *Liberio a felice quodam eius diacono, nomine Felice, qui fuit in Concilio Nicaeno expressum servavit integram.* Item Addo Viennensis in Martyrologio, ad 4. Kalend. Augusti, haec habet: *Roma via Aurelia Beati Felicis Pontificis, sub Constantio filio Constantini.* Addunt, quod cum Romae anno 1582. sub Pontificatu Gregorii XIII. ambigeretur, de beretate Felicis praetatus in novo Martyrologio Romano collocari, & virti eruditi, ipseque inter alios Baronius, in contrarium propenderent sententiam, divina providentia, inventa est arca marmorea in Basilica Sanctorum Cosmae & Damiani, cum hac inscriptione in marmore incisa antiqui characteribus: *Hic jacet corpus S. Felicis Papae & Martyris, qui Constantium haereticum damnavit. Sacri vero corporis, cum inscriptione praefata, revelatio facta est pridie ejus diei, quo eisdem S. Felicis in Ecclesia natalis dies agi consuevit, nempe 4. Kalend. Augusti, cum de ejus meritis disceptatio magna esset, jamque pene, ob innumeras contrarias assertiones, causa cadere videretur, ut ait Baronius Tomo 3. Annal. ad annum 357.*

Nihilominus pars negativa alius videtur probabilior: 26 Tum quia Athanasius in Epistola ad solitarios, Felicem ait ab Ariani Episcopum in palatio fuisse creatum, & cum illis in communione federatum. Tum etiam, quia Optatus Milevitanus, & S. Augustinus, seriem Romanorum Pontificum texentes, ut ex illorum successione, Ecclesia Catholica veritatem probent, ex eorum albo Felicem expungunt, & Julium inter Damascumque, nullum alium collocant, nisi Liberium: Sic namque scribit Optatus libro 2. contra Parmenianos: *Sedis prior Petrus, cui successit Linus, Lino successit Clemens, Clementi Anacleus, Anacleto Evaristus, Evaristo Sixtus, Sixto Telephorus, Telephoro Hyginus, Hygino Anicetus, Aniceto Pius, Pio Soter, Sotero Eleutherius, Eleutherio Visitor, Visitori Zephyrinus, Zephyrino Calixtus, Calixto Urbanus, Urbano Pontianus, Pontiano Anterus, Antero Fabianus, Fabiano Cornelius, Cornelio Lucius, Lucio Stephanus, Stephano Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felix, Felici Eusebianus, Eusebiano Cajus, Cajo Marcellinus, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iulianus, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Felice, Felice Eusebiano, Eusebiano Marcellino, Marcellino Marcellus, Marcella Eusebius, Eusebio Miltiades, Miltiadi Sylvester, Sylvestro Marcus, Marco Julius, Julio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius, Siricio Iuliano, Iuliano Ursinus, Ursino Gelasius, Gelasio Sixtus, Sixto Dionysius, Dionysio Fel*

fuisse: licet enim (inquit) duabus litteris ad Sergium scriptis, haresim Monothelitarum approbaverit, tamen quia ille duae Epistolae erant privatae, ad solos Episcopos Orientis, non vero ad universalem Ecclesiam scriptae, nec sub interminatione anathematis in illis prohibuit docere vel sentire contrarium, non continebant definitionem Summi Pontificis, sed tantum ejus opinionem tantquam Doctoris particularis.

Respondent secundo alii, negando Honorium Monothelitis fuisse, & in eorum haresim unquam lapsam fuisse: idque probant ex quadam Epistola Agathonis Papae, in sexta Synodo act. 8. approbata, in qua Agatho late ostendit, nullum praedecessorum suorum, a fide Catholica defecisse, numerantque ac damnant eos qui haresim Monothelitarum defenderunt, inter eos non numerat Honorium, sed Sanctam Sedem Apostolicam eximit; quod item facit Concilium Romanum, aut sexta Synodus, contra eundem Monothelitarum errorem, sub Martino Papa celebratum. Ad probationem vero in contrarium, ex litteris Honorii ad Sergium Constantinopolitani desumptis, dicitur quod in illis tantum docet de una ut duabus operationibus in Christo tantum esse, non qui dicerent unam in Christo operationem fuisse, Eutychemi, unam in Christo naturam asserenti, favere viderentur, & qui duas admitterent, haresim Nestorii, duas in Christo personas affirmantis, defendere viderentur. Præterea autem id egisse, quia ex una parte questio de duplici vel unica Christi voluntate, nondum esset ab Ecclesia definita, aliunde vero non sine causa timeret, ne hac quaestio grave aliquod schisma in Ecclesia pareret, immo debebat, conciliare utramque opinionem affirmativam & negativam, siquæ tollere scandalum & contentiones materiam.

Si in istis, Honorium in secunda Epistola aperte predicare in Christo unam tantum voluntatem: his verbis: *Unam voluntatem fateri Domini nostri Jesu Christi.* Respondet eo loco Honorium locutum fuisse de Christo, prout est ut homine, ita ut dicere tantum voluerit, non fuisse in homine Christum duas pugnantes voluntates, unam carnis, alteram spiritus, sed unam tantum, nimirum spiritus, quia caro in Christo nihil absolute appetebat contra rationem. Idque constare dicitur ex celebri illa disputatione inter Pyrrhum, & Maximum Monachum, quæ recitatur tomo 2. Conciliorum, post vitam Theodorici Papae, in qua cum objiceret Pyrrhus, quid de Honorio sentiret? Respondit Maximus, conitare ex Epistola quadam scripta a successore Honorii Joanne IV. ad Imperatorem, negasse Honorium duas voluntates contrarias in Christo, carnis & spiritus, non duas, quarum una divina, altera humana esset.

Si urgeas in sexta Synodo generali act. 13. damnatum fuisse Honorium tantquam haereticum, & combussum fuisse Epistolam ad Sergium: totam Synodum septimam actione ultima, anathema dixisse Honorio, & in octava act. 7. probatum fuisse Epistolam Concilii Romani sub Hadriano II. in qua Pontifex cum Concilio asserit, Honorium pro mortem a sexta Synodo damnatum.

Respondent primo Bellarminus & Baronius, acta sextæ Synodi generalis, in quibus fundabantur septimum & octavum Concilium, depravata fuisse ab amali Romano Ecclesie, profertim opera Theodori Constantinopolitani haeretici Monothelitis, qui se damnatum videns, loco proprii nominis, Honorii nomen substituit curavit. Verum cum rationes quibus hanc sextæ Synodi corruptionem suadere conatur convincentes non sint, nec apparent solidae.

Respondent secundo cum Turrecremata, & aliis, sextam Synodum in damnatione Honorii errasse; quamvis enim Concilium generale legitimum errare non possit, in dogmatibus fidei definitis, in questionibus tamen de factis criminalibus, error obnoxium esse potest; subinde quoque mirum videri non debet, quod Patres illius Concilii, ex falsis rumoribus, & non intellectis Honorii Epistolis, decepti, immerito eum cum haereticis Monothelitis connumerarint. Sed hoc suffas in Manuali Thomistarum tract. de fide c. 5. §. 4. ubi ostendimus, quod licet Concilia, & summi Pontifices, in rebus fidei errare non possint; bene tamen in questionibus facti non revelatis, ut docent non solum plures graves Theologi, sed etiam quatuor doctissimi & sapientissimi Cardinales, nempe Cardinalis a Turrecremata, Cardinales Baronius, & Bellarminus, & novissime Cardinalis Palavicinus, in sua de Concilio Tridentino historia.

Ad quintam probationem de Stephano & Sergio, qui acta Formosi praedecessoris irritarunt, similiter respondet Bellarminus, Baronius, Franciscus Amicus, alique Recentiores, eos errasse non in questione juris, sed facti, de quo (inquit Amicus) *Arbitrium non est, quin possit Pontifex errare.* Nam questio erant, an Formosus fuisset legitimus Pontifex; Stephanus & Sergius ex odio existimantes non fuisse legitimum, omnia ejus acta annullarunt, quæ postea Joannes IX. approbavit, declaravitque illum fuisse verum Pontificem, actaque Stephanum irritavit.

Ad Nicolaum IV. & Joannem XXII. respondeo cum istis Auctoribus, duas esse quaestiones a Pontificibus illis pertractatas: Prima est, an possit a rebus usi consumptibilibus separari usus a dominio? Secunda, an Christus habuerit purum usum rerum, quibus utebatur, omni dominio a se abdicato? Quoad primam, variaz & contrariae sunt illorum Pontificum sententiae: Nicolaus enim partem tenet affirmativam, idque occasione Fratrum S. Francisci de Observantia, qui profuturum merum usum habere earum rerum quas elemosynis acquirunt, manente dominio libere de his disponendi apud Sedem Apostolicam. Negativam vero Joannes amplectitur, eoquod in rebus usi consumptibilibus distingui nequeat usus a dominio, nam his rebus uti, est ipsum dominium in eas exercere; tum ille dicatur Dominus rei, qui illam destruere potest: qui autem rem usu consumit, illam destruit, subindeque in eam dominium exercet. Sed quid sit de hac quaestione, & quam sententia verior aut probabilior sit, certum est illam non spectare ad fidem, cum non sit de aliqua veritate, vel in Scripturis revelata, vel per traditionem accepta, vel ad salutem necessaria. Posterior vero pertinet quidem ad fidem, sed in ea definienda unus Pontifex non contradicit alteri: Nicolaus enim non definit universaliter, nunquam Christum habuisse dominium rerum quibus utebatur, immo docet illum aliquando ad indulgendum nostre infirmitati remissus. Nam postquam dixit in Extravaganti *Exiit*, Christum talem paupertatem omni dominio abdicato, verbo & exemplo docuisse, subdit: *Nec his quiquam potest obviare, quod interduum dicitur Christus locale habuisse: nam sic Christus Jesus, cujus perfectissima opera, in suis illius vitam perfectissimam exercuit, quod interduum infirmorum imperfectionibus descendens, & vitam perfectissimam excolens, & imperfectionum infernas sentias non damnans, sic infirmorum personam Christum suscepit in locali, &c.* Contra vero Joannes in Extravaganti: *Cum inter nonnullos, non definit Christum nunquam talem paupertatem verbo aut exemplo docuisse, sed solum ut haereticum declarat, Christum ejusque Apostolos, non habuisse aliqua, saltem in communi. Hæreticum potuit, ut Christus habuerit aliqua, vel in communi, vel in particulari, & nihilominus ad commendationem perfectæ paupertatis, interdum omne dominium earum rerum, quas licite habere poterat, a se abdicaverit, juxta illud Matth. 8. & Luca 9. *Vespes frons habens, & volentes casti videt. Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.**

Ad Joannem XXII. respondetur, illum quidem fuisse valde propensum in sententiam asserentem animum non vi-suras Deum ante resurrectionem generalem, eamque persuadere statuisse, non tamen ut Pontificem definitivum, sed ut ait Benedictus XII. in Extravaganti quæ incipit *Benedictus Deus*, specialis providentia raptum fuisse, antequam aliquid definiret.

Addo ex Joann. Villano lib. 11. historie cap. 19. Joannem Papam pridie ante mortem significasse, existimare se jam probabiliorum sententiam esse eam que asserit beatos fidei visione divina, etiam ante diem iudicii; & hanc sententiam se amplecti nisi aliquando aliud Ecclesia definiret, cujus definitionis suas omnes sententias libentissime subiecerit. Quæ retractatio aperte docet, huius Pontificis mentem semper bonam & Catholicam fuisse. Idque confirmari potest ex Andrea Duvallo in Tractatu de infallibilitate Summi Pontificis, ubi aliud refert, quod ad hujus Pontificis famam & honorem non parum confert: nimirum omnes Doctores Theologos Facultatis Parisiensis, coram Rege Philippo Valesto, eum ab omni hæreseos, & erroris suspitione vindicasse, ajentes se acceptis a fide dignis, totum quod a Summo Pontifice de beatitudine Sanctorum dictum fuerat, non fuisse assertive dictum. Quod testimonium instrumento publico munierunt anno Domini millesimo trecentesimo trigesimo tertio, ut constat ex autographo, quod ad nostram usque ætatem asservarunt Fratres Predicatores in Conventu Sancti Jacobi, & integrum refert Dominus Coiffeteau, Massiliensis Episcopus, Pagina 100. & 101. sua responsione ad Myrtilinum iniquitatis, illudque se manibus tractasse ait Gamachaus Doctor Sorbonicus 1. 2. quest. 4.

ARTICULUS II.

Ad soli Petro primatus, seu supremum totius Ecclesie regimen concessum fuerit, subindeque Paulus aequalem potestatem cum illo non habuerit?

Uas movemus hic celebres controversias, unam contra hujus temporis hæreticos, negantes soli Petro primatum seu supremam potestatem gubernandi Ecclesiam a Christo concessam esse, quam propterea negant esse Monarchicam, sed vel Democraticam penes multitudinem, ut Illyricus, vel Aristocraticam penes certum personarum;

niorum: ut Calvinus, aut penes Principes seculares, ut Brentius, & hæretici Angli, quos articulo precedenti constitavimus. Illi favet Vigorius Jurisconsultus, in sua responsione Synodali Concilii Basiliensis, ubi docet claves collatas esse non persona Petri, seorsim a ceteris Apostolis sumptæ, sed conjunctim, seu nomine Ecclesie, etiam ipse figurabat & representabat. Sicut (inquit) licet Gen. 2. Deus dicatur inspirasse in faciem hominis spiraculum vite, nihilominus totum corpus vivificatum fuit, & anima totum corpus occupavit. Ita cum dixit Petro, *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, hoc convenit toti Ecclesie. Altera controversia est adversus Recentiores aliquem Doctorem Sorbonicum, qui non multis ab hinc annis librum Gallico idiomate edidit, in quo asserit, æqualem D. Petro D. Paulum potestatem & auctoritatem in Ecclesia habuisse, & utrumque non constituere quidem duo capita, ne Ecclesia esset biceps, quod esset monstrum simile, sed utrumque constituere unicum caput Ecclesie, & unum Pontificem. Quæ sententia ab Innocentio X. anno 1647. damnata est, & contra illam scripserunt P. Nicolai in Rainerio, titulo de dominio, Diana specialiter Tractatu de auctoritate solius Petri, Augustinus de Bellis, & novissime P. Dominicus a S. Trinitate, Carmelita Discalceatus, tomo 2. sua Bibliothecæ Theologicæ.

S. I.

Prima conclusio statuitur, & duplici Scriptura testimonio firmatur.

Deo primo, soli singulari persona Petri a Christo fuisse concessum primatum, & supremam potestatem regendi universalem Ecclesiam, non vero aliis Apostolis.

Conclusio est certa de fide, probaturque ex Evangelio locis duobus illustrissimis, in quorum uno Christus claves (id est supremam in Ecclesia potestatem) Petro promittit, in altero vero reipsa confert. Primum habetur Matthæi 16. ubi Christus sic Petrum alloquitur: *Beatus es Simon Bar-jona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, &c. Et ego dico tibi: quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalent adversus eam, & tibi dabo claves regni calorum, &c.* Ubi (ut recte observat Andreas Duvallus, Doctor Sorbonicus, Pontificia auctoritatis defensor acerrimus) duo extant metaphorica nomina; *Petra & clavis*, quæ supremam in persona Petri potestatem aptissime significant: quod enim in edificio est petra, seu fundamentum, hoc in corpore est caput, in civitate gubernator, Rex in regno, paterfamilias in domo, & nauta in navi: sicut enim petra fundamentum totum nititur adificium, sic civitas, regnum, domus, & navis, gubernatore, Rege, patre, & nauclero fiat nititurque. Similiter communis consuetudo est, quod cum urbes dedantur alicui Principi, offeruntur ei claves in signum subjectionis; & claves domus solent tradi ei qui œconomus instituitur. Unde de Christo dicitur Isaie 33. *Dabo claves super numerum ejus, & Apoc. 4. Qui habet clavem David, ut supra eam potestas in Ecclesia significatur.*

Christum vero his verbis singulariter alloqui Petrum inter alios Apostolos presentes, manifestum est. Primo quia singulariter eum laudat eum confessionem fidei, ab uno illo editam, *Beatus es, quia caro & sanguis non revelavit tibi, &c.* Et tibi dabo claves regni calorum. Tertio, quia duplici nomine proprio illum compellat, addito etiam nomine patris: *Beatus es Simon Bar-jona, id est, Filius Joannis; & Tu es Petrus, &c.* Quarto, quia vicem illi rependit illustris fidei professionis, *Et ego dico tibi, &c.* Unde Hieronymus in hunc locum: *Testimonio de se Apostoli reddidit vitam. Petrus dixit, Tu es Christus Filius Dei vivi. Marcus recepit veram confessionem: Beatus es Simon Bar-jona, &c. Quia tu mihi dixisti, Tu es Christus Filius Dei vivi, ego dico tibi, non sermone casto, & nullam habente opus, sed dico tibi, quia meum dixisti, fecisse est. Et Hilarius c. 16. in Matthæum: Dignum plausu confessio Petri præmium consecuta est, quia Filium Dei in homine vidisset.*

Respondent primo Lutherani & Calvinista, non Petrum, sed Christum ipsum nomine petra, super quam Ecclesia ædificanda erat, intelligi hoc in loco debere, quod probant dupliciter, primo doctrina Apostoli 1. ad Corinthios 3. sic habentis: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.* Secundo expositione D. Augustini, libro enim 1. retract. cap. 21. nomine petrae ibi Christum intelligi asserit expresse, & rationem dat, quia non dictum est Petro, *Tu es Petrus, sed Tu es Petrus.*

Sed contra primo: Si per Petrum Christus non intellexit Petrum, sed seipsum, quorsum Christum ibi Apostoli nomen, quod erat Simon, mutavit, eumque Petrus, sive Cepham, hoc est saxum, appellavit? Secundo, quæ consequentia: tu es Petrus, & super me ædificabo Ecclesiam meam? Tertio, si Christus non Petrum, sed seipsum, nomine fundamenti Ecclesie intellexit, sequitur quod nulla in illis verbis expressa est remuneratio confessionis Petri de Christo, quandoquidem non est Petri prerogativa, quod super Christum ædificetur Ecclesia: Sed consequens est contra SS. Patres relatos: Ergo, &c. Tandem sequentia verba, *Tibi dabo claves*, denotant ad quem priora referantur: nam omnia dirigitur ad describendam completam auctoritatem, quæ in supremo Pastore totius Ecclesie requiritur: Si ergo sequentia verba, adversariis fatentibus, non ad Christum, sed ad Petrum referantur, cur non etiam priora?

Neque obstat locus Apostoli 1. ad Corinthios 3. ex eo enim quod Petrus sit fundamentum Ecclesie, non sequitur Ecclesiam propterea in alio fundari, quam in Christo, quia non fundatur in Petro, nisi ut Christi Vicario, indigente etiam ipsa Christi sustentatione, quandoquidem Christus, ut dicit Augustinus enarr. in Psalm. 86. *Fundamentum est fundamentorum*, eo quod solus seipso consistat, sustentatque quicquid pertinet ad Ecclesie adificium, ipsamque proinde etiam Petrum confirmat.

Non obstat etiam D. Augustinus citatus, licet enim dicat per petram intelligi posse Christum, tamen sic concludit: *Alteram autem duarum sententiarum quæ probabilior, alicui Laetor.* Quibus verbis, cum nihil hac de re certi definit, atque etiam permittit per petram Petrum intelligere, sequi oportet communem aliorum omnium Sanctorum Petrum sententiam, qui in hac interpretatione consentiunt.

Demum non obstat quod Interpres Latinus, nomen Petrae femininum, in masculinum mutaverit, dicens: *Tu es Petrus*, hoc enim fecit, eo quod virili persona nomen Petri aptius conveniret, ut recte annotavit Andreas Duvallus in Tractatu de suprema Pontificis potestate qu. 3. pagina 723.

Respondet secundo Vigorius, Petrum quidem a Christo recepisse claves, sed non solum in persona propria, sed etiam in persona aliorum Apostolorum, & totius Ecclesie, quam ipse figurabat & representabat, idque probat ex Augustino relato in cap. *Quædamque* 24. q. 1. nam verba illa Christi expendens: *Dabo tibi claves regni calorum, quæcumque ligaveris super terram, &c.* subdit: *Si hoc Petro tantum dicitur, non hoc facit Ecclesia, id est non solvit, nec ligat: ut Ecclesia id facit, cum enim excommunicat Ecclesia, in eam ligatur excommunicatus.*

Sed contra: Verba Christi Matth. 16. nulli alteri ex Apostolis quam Petro convenire possunt, nullus enim eorum, præter Petrum, poterat dici Bar-jona, seu filius Joanne, nullus quippe Joannem seu Joannem pro patre secundum carnem habebat: nullus etiam Apostolorum, præter Petrum, *Cephas*, quod interpretatur petra fidei rupes appellatus est: Ergo verba illa Christi, *Dabo tibi claves, &c.* id est supremam in Ecclesia auctoritatem, ad solam Petri personam directa sunt. Unde Epiphanius in Anacorto, *Dominus constituit primum Apostolorum petram firmam, super quam Ecclesia Dei ædificata est.* Et Gregorius lib. 6. Epistoliarum, Epistol. 37. ad Eulogium: *Quis nesciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principis soliditate firmatam? Maximus sermo de Sanctis Petro & Paulo, *Per Christum Petrus factus est petra, dicens ei Dominus Tu es Petrus, & super hanc Petram, &c.* Demum Chryostomus homil. 44. in cap. 6. Isaie: *Quid autem Petrus basis Ecclesie, ille vehemens amator Christi, ille sermo indissolubilis, & Rhetorum vultus: ille imperitus, qui tamen Philosophis obtulerat, ille qui Græcicam sapientiam non aliter quam araneorum telam dissolvit, ille qui sagenam misit in mare, & piscavit orbem.**

Deinde si per Petram Ecclesia intelligeretur, intolerabilis, & nugatoria battologia a Christo committeretur, cum enim dixit, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, idem esset, ac si diceretur, *super Ecclesiam ædificabo Ecclesiam.* Unde ad Augustinum a Vigorio allegatum, dicendum est, nolle Augustinum, D. Petrum tantquam Ecclesie Vicarium & Legatum claves accepisse inlat Proregis, cui Principis nomine claves civitatis nonnunquam dantur, sed tantquam Principem & moderatorem totius Ecclesie. Quod autem hæc fuerit mens Augustini manifeste patet ex aliis locis: ubique enim dicit Petrum personam Ecclesie gessisse, hoc semper asserit ratione primatus, ut Tractatu ultimo in Joann. ubi sic ait: *Ecclesia Petrus Apostolus, propter Apostolatus sui primatum, serenas figurata generalitate personam.* Et in Psalm. 108. *Cujus (Ecclesie) ille agnoscitur gessisse personam, propter primatum, quem in Discipulis habuit.*

Secundus locus quo primatus Petri supra Ecclesiam evidenter demonstratur, sumitur ex capite 21. D. Joannis, ubi Christus quod ante Matth. 16. promiserat, Petro, propter excellentem fidei confessionem, dedit post trinum protestationem excellentis amoris, his verbis: *Simon Joannis diligis me plus his? Pisce agnos meos, pascite ovem meam.* Ubi